

Motion till riksdagen 2005/06:L321

av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

Upphovsrätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar om ändring av 26 1 § i lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, på så sätt att kassettersättningens nivå återgår till tidigare gällande nivå men med annan utformning för digitala anordningar, enligt vad i motionen anförts.
2. Riksdagen beslutar om ändring av 12 § i lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk så att det framgår att exemplarframställningen såvitt gäller litterära verk i skriftlig form får avse hela verket, för det fall att verket inte finns tillgängligt på marknaden, enligt vad i motionen anförts om kurs- och referenslitteratur.

Inledning

För samhället är det angeläget att skapande verksamhet stimuleras. Den kristdemokratiska ideologin betonar rätten till ägande och egendom. Marknadsekonomins civilrättsliga grund är frivilliga avtal mellan självständiga aktörer, vilket förutsätter privat äganderätt. Fullgod ersättning vid olika former av inskränkningar i äganderätten måste därför finnas. Samtidigt månar Kristdemokraterna om konsumenternas skydd.

Upphovsrätten är en äganderätt som innebär, med vissa inskränkningar, en exklusiv rätt för upphovsmannen att själv föfoga över sitt verk, genom att framställa exemplar därav och genom att göra det tillgängligt för allmänheten. Det innebär att upphovsmännen har rätt att bestämma när, var, hur och om deras verk skall göras tillgängliga för allmänheten.

Nya regler från den 1 juli 2005

Det var omfattande förändringar i lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som trädde i kraft den 1 juli i år. Bland annat infördes ett tydligt förbud mot att kopiera för privat bruk från olagligt material. Kravet på lovlig förlaga tog särskilt sikte på kopiering av verk från Internet. Regeln

Fel! Okänt namn på

innebär att kopiering för privat bruk numera endast får ske från verk som gjorts tillgängliga med upphovsmannens tillstånd.

Rätten att kopiera litterära verk för enskilt bruk begränsades också på så sätt att hela böcker inte längre kan kopieras. Även antalet kopior som tidigare fick framställas minskades. Härutöver anpassades kassettersättning till den digitala utvecklingen på så sätt att ersättning för digitala anordningar numera utgår från megabyte i stället för minut. Ersättningens storlek ligger på olika nivå beroende på om anordningen kan användas en eller flera gånger. I samband härmed höjdes ersättningsnivån, vilket resulterade i en kraftig prisökning på DVD och CD-skivor.

Kassettersättningens storlek och utformning

Kassettersättningen infördes i svensk rätt 1999 som ett schablonartat ersättningssystem, med syfte att kompensera rättighetsinnehavaren för den tillåtna kopieringen av upphovsrättsligt skyddat material för privat bruk. Systemet innebär att en avgift tas ut vid tillverkning och import av tomma upptagningsanordningar, såsom blanka CD-skivor och VHS-kassetter. Kassettersättningen är en civilrättslig ersättning som går direkt till upphovsmännen via den upphovsrättsliga organisationen Copyswede.

Ersättningens storlek höjdes den 1 juli från två öre till två och ett halvt öre per möjlig lagringsminut på anordningar för analog upptagning. Motsvarande ersättning för digital upptagning uppgår till 0,4 öre per megabyte när det gäller engångsmedier såsom CD och 0,25 öre per megabyte för överskrivningsbara medier såsom CD-R. Kristdemokraterna anser att det var inkonsekvent att höja ersättningen på tomma CD- och DVD-skivor samtidigt den lagliga kopieringen för privat bruk begränsades, vilket ersättningen är avsedd att kompensera för. Vi menar att man måste beakta att en konsument som köper tomma CD-skivor för annat ändamål än privatkopiering av upphovsrättsligt material påförs kassettagift. Den som vill arkivera sina egna semesterbilder betalar alltså en avgift som man inte avsett nyttja. Vidare är Kristdemokraterna övertygade om att försäljningen av dessa anordningar kommer att öka, varför upphovsmännens intressen redan härav torde tillgodoses. Med hänsyn härtill menar Kristdemokraterna att kassettersättningens nivå skall sänkas till tidigare nivå: två öre per möjlig lagringsminut. Med ersättningsnivån för analoga medier som utgångspunkt bör avgiften på digitala medier efter en omräkning hamna på cirka 0,2 öre per megabyte lagringsutrymme. Kristdemokraterna kan inte se några bärande skäl för en särreglering mellan engångsmedier och överskrivningsbara medier när det gäller storlekens ersättning. Vidare anser Kristdemokraterna att tidigare regel om högsta ersättning om sex kr per anordning är mer rättssäker än den jämkningsregel som nyligen trädde i kraft. Sammanfattningsvis menar Kristdemokraterna att 26 l § i lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk skall ha följande lydelse:

Ersättning enligt 26 k § är

Fel! Okänt namn på

1. för en anordning för analog upptagning två öre för varje upptagningsminut,

2. för anordning där digital upptagning kan ske 0,2 öre per megabyte lagringsutrymme.

Ersättningen skall dock uppgå till högst sex kr för varje anordning.

Detta bör inarbetas i lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Kopiering av litterära verk för enskilt bruk

Bestämmelsen om kopiering för enskilt bruk i 12 § lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är kanske den från praktisk synpunkt viktigaste inskränkningen i upphovsmannens ensamrätt. Tidigare fanns i svensk rätt inga begränsningar i omfattningen av det material som kopierades för privat bruk. Det var således möjligt att kopiera hela verk, så länge kopieringen var för eget bruk. Någon begränsning i omfattningen av det material som kopieras uppställdes heller inte i det EG-direktiv som ligger till grund för den nya upphovsrättsliga lagstiftningen. Trots det antog riksdagen regeringens förslag om förbud mot att kopiera hela eller större delar av böcker. Ett förbud som kritiserats av bland annat Försvarets Materielverk, Högskoleverket, Stockholms Universitets Studentkår, Stockholms Universitet, Uppsala Universitetsbibliotek, Sveriges Förenade Studentkårer och Sveriges Marknadsförbund.

Med hänsyn till att viss äldre kurs- och referenslitteratur kan vara utgången från förlaget eller slutsåld och dessutom endast finnas i ett fåtal exemplar på tillgängliga bibliotek menar Kristdemokraterna att förbudet mot att kopiera hela böcker är alltför långtgående. Undantag från bestämmelsen måste kunna ske när verket inte finns tillgängligt på marknaden. Detta bör inarbetas i 12 § lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Stockholm den 4 oktober 2005

Yvonne Andersson (kd)

Ingemar Vänerlöv (kd)

Helena Höij (kd)

Peter Althin (kd)

Ingvar Svensson (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Olle Sandahl (kd)